

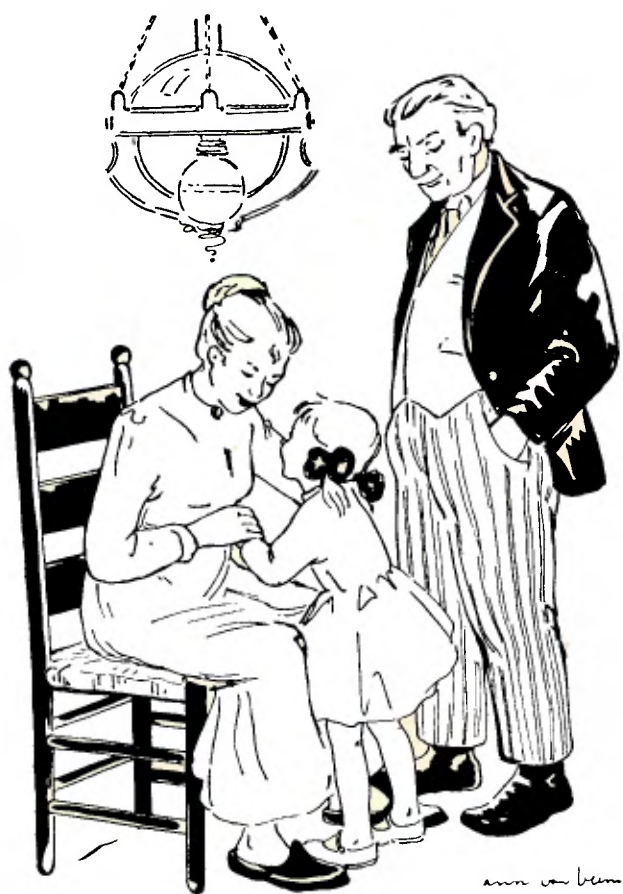
ZIJ WAS ZO BLIJ!

door T. BOKMA

G. F. CALLENBACH · N. V. · NIJKERK ·

ZIJ WAS ZO BLIJ!

ILLUSTRATIES VAN ANNIE VAN VEEN

ZIJ WAS ZO BLIJ!

DOOR

T. BOKMA

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

Hoofdstuk I

Er liep een klein jongetje op de straat.

Zijn petje stond schuin op zijn ongekamde haar, zijn kousjes zakten af en er zat een scheur in zijn broekje.

Het keek telkens naar de deur van de school. Die deur was gesloten. Zou die nog niet opengaan? Het duurde zo lang!

Het kereltje wachtte op zijn zusje en wilde, dat Trien nu maar gauw kwam. Maar de deur bleef dicht.

Er liepen mensen door de straat, er reed een wagen voorbij. . . .

nog een. Het kleine jongetje ging dicht tegen de huizen staan, want die wagens reden zo hard! Dat was gevaarlijk!

Vier sloeg de klok.

Het jongetje hoorde het niet eens, want de wagens maakten zo'n leven.

Maar nu gingen de deuren van de school open en een hoop kinderen kwamen naar buiten. Ze schoten haastig hun jasjes en manteltjes aan, blij, weer vrij te zijn.

Van al die kinderen was Trien Reepman de eerste.

Het wachtende jongetje liep dadelijk op haar toe: „Ha, Trien!”

Hij was blij, zijn zusje te zien.

Maar Trien keek boos naar haar broertje.

„Je mag niet alleen op straat komen. Ga dadelijk naar huis, Joop!”

Gelukkig kwam er een jongetje aan, dat Joop wel kende. . . . het woonde naast Triens ouders.

„Neem jij Joop mee, Dirk?”

Dirk wilde dat wel doen en pakte Joop bij de hand.

Trien ging niet met hen mee, ze wachtte op haar vriendinnetje. Waar bleef Elske toch? Telkens kwamen er nog een paar nakomertjes, maar Elske was er niet bij. Waarom toch? Ze moest niet eens schoolblijven, dus. . . .

Ha, daar was ze eindelijk! Jachtig liep Trien op haar toe, ze had een mooi plannetje!

„Els, we gaan de winkels langs. Doen?”

„Moet je dan niet naar huis?”

„O, neen! Moeder stuurt me toch de straat weer op, als ik thuiskom.”

„Waarom?”

„O, ze heeft al drukte genoeg met Jannie en Joop en Kareltje. Kom mee, dan gaan we de Hoogstraat door, de winkels bekijken!” Elske had er veel zin in. Zij behoefde ook niet naar huis te gaan, want haar moeder was toch niet thuis, die werkte elke dag in de grote winkel van Van Klaveren, in het atelier, waar de mooie kleren gemaakt werden.

„’t Is gauw Sinterklaas,” zei Trien, „daarom zijn de winkels zo mooi. Kijk, daar steken ze de lichten al aan; en ’t is nog niet eens donker!”

Dat was in de winkel van Van Klaveren, waar Elske’s moeder werkte.

De hele winkel was opeens schitterend verlicht. Nu kon men de prachtige mantels en japonnen in de uitstalling goed bekijken. Het licht scheen zelfs op de straat en dat leek zo gezellig.

Even bleven de meisjes kijken. Er waren ook prachtige manteltjes en jurkjes voor kleine meisjes en die manteltjes met bont er op waren vast veel warmer dan hun eigen. Ze zouden er best een willen hebben!

„Kun je je moeder zien?” vroeg Trien.

„Welnee, die zit in de achterkamer te naaien,” zei Elske en liep al weer verder. Haar moeder zou immers onverwachts in de winkel kunnen komen en Elske wilde toch liever maar niet, dat moeder haar hier zag. De meneer uit de winkel zou er misschien wat van zeggen, als zij zo vrijpostig door de ramen stond te gluren en ja, eigenlijk moest Elske uit school dadelijk naar huis gaan; moeder hield er niet van, dat ze op straat slenterde.

Ook in de andere winkels gingen de lichten aan; nu werd de Hoogstraat eerst recht gezellig, en Elske vergat gemakkelijk, dat ze moeder ongehoorzaam was. Die dacht natuurlijk, dat haar meiske al lang thuis was.

„Kijk eens, wat mooi!” riep Trien opgetogen.

Voor 't raam van een banketwinkel waren allerlei heerlijkheden uitgestald: suikergoed, marsepein, chocola . . . een massa leuke dingen, van suiker en chocola. Zo iets heerlijks had Trien nog nooit gezien.

Elske kwam bij haar staan; de neusjes haast tegen de koude ruit gedrukt keken de meisjes naar al dat lekkers, waar ze toch geen kruimel van konden proeven.

„Ga je moeder een paar centen vragen,” zei Trien begerig, „dan kopen we wat.”

„Moeder is immers niet thuis! Jouw moeder wel. Vraag haar!”

„'k Zou je lekker danken, ik krijg toch niets.”

„O, ik ook niet.”

„Ik wou, dat ik heel veel geld had, dan kocht ik een taart en dan kreeg jij er ook een stuk van.”

„En ik kocht een chocolade-letter, die grote, hè?”

„Nee,” zei Trien weer, „ik kocht dat molentje van chocola, dat daar in de hoek staat . . . Kijk daar dan, sufferdje!”

Ja, Elske zag het nu ook. Maar dat zou wel erg duur zijn. Zij zou al heel gelukkig zijn, als ze dat leuke paardje van chocola kon kopen.

„Dat is maar heel klein,” zei Trien minachtend. „Koop dan liever dat suikerhuis, dat is nog eens mooi!”

„O, dat is vast veel te duur!” schrok Elske.

Zo was het werkelijk. 't Suikerhuis was te duur, 't molentje ook, ja, zelfs het chocolade-paardje, want de meisjes hadden geen geld.

„Kom!” riep Trien, „we gaan verder. Zullen we hollen?”

Ja, nu voelden de meisjes eerst goed, hoe koud ze waren. Het was iets mistig geworden en die mist maakte het zo koud. Welja, ze moesten hard hollen, dan zouden ze weer warm worden.

Trien voorop, Elske moest haar vangen.

Heel ver holden ze deze keer niet, want Trien botste opeens tegen een matroos op, die haar dadelijk stevig beetpakte.

„Ho, ho, meisje! Kijk beter uit je doppen!”

Maar dadelijk daarop zei hij: „Zo, zo, Trien, loop jij je oom in de armen? Ben je zo blij, dat ik terug ben van de reis?”

„Oom Frans, oom Frans!” juichte Trien.

Elske was erg geschrokken, maar zag nu wel, dat ze niet bang behoefde te zijn. Die matroos was immers Triens oom!

„Zeg maar tegen je moeder, dat ik vanavond kom,” zei de matroos, „ik moet nu nog een paar boodschappen doen.”

„Ha, fijn! Mag ik dan heel lang opblijven, oom?”

„Vraag dat aan je vader en moeder. Maar zeg eens, heb je al wat van dat lekkers gekocht?”

Ze stonden juist weer voor een bakkerswinkel.

„We hebben geen geld, oom! Ik niet en zij ook niet.”

Toen Trien zo naar Elske wees, kwam die ook naderbij.

„Is dat je vriendinnetje?”

„Ja, dat is Elske.”

„En jullie hebben geen geld? Akelig, hè?”

„Nou, en of!”

De matroos haalde z'n portemonnaie voor de dag. Trien stond haar oom vol verwachting aan te kijken. Zou hij wat voor haar kopen?

„Daar heb je een kwartje, koop er lekkers voor.” En toen Elske aankijkend: „En hier heb jij ook wat, hongerige mus met je magere snuitje!”

Een kwartje! Een kwartje!

Voor Elske van haar verbazing kon bekomen, was die oom van Trien al weer weg. Maar zij had, net als Trien, een echt kwartje gekregen! En die matroos was niet eens haar oom!

„O, oom Frans geeft mij altijd wat,” zei Trien.

Elske vond 't jammer, dat zij ook niet zo'n oom had.

„Nu kunnen we wat kopen, Els!” riep Trien verheugd. „Kom, we gaan hier in!”

Elske ging natuurlijk mee. Eigenlijk vond ze 't wel wat vrijpostig, zo maar de mooie winkel binnen te stappen, maar Trien durfde best. Die duwde de deur open en ze waren binnen; de deur zoefde achter hen dicht.

Wat was 't hier heerlijk warm en wat rook het verrukkelijk!

De juffrouw uit de winkel was bezig een paar dames te helpen; zodoende konden de meisjes op hun gemak rondkijken.

„Wat koop jij?” zei Trien en kwam naast Elske staan.
„Ik weet 't niet,” fluisterde Els. „Wat koop jij?”
Ze durfden in deze deftige winkel niet hardop praten, zelfs Trien niet.
„Ik koop . . . ik koop . . . ” Neen, Trien wist het niet. Ze zou wel graag dat suikerhuisje hebben, maar dat zou wel meer kosten dan een kwartje.
Eindelijk gingen de dames de winkel uit en nu kwam de juffrouw naar de meisjes.
„Wat wilden jullie hebben?”
„Dat suikerhuisje,” zei Trien en wees er naar.
„Dat kost twee gulden,” zei de juffrouw.
„Ik heb een kwartje!” zei Trien.
„Ja, dan kun je dat huisje niet kopen. Deze chocolade-sigaartjes kosten een kwartje.”
Toen kocht Trien het doosje sigaartjes.
Hoe gelukkig was Elske, toen ze voor haar kwartje een aardig paardje kreeg!
Nu stonden ze weer buiten. In de kou.
Trien wilde nu dadelijk naar huis om te zeggen, dat haar oom zou komen. Zij moest dezelfde straat teruglopen, Elske kon door het nauwe Pompertje lopen, een klein steegje, dan was ze gauw op de Kampen, waar zij met haar moeder woonde.
Op straat was het nu niets prettig meer, de mist ging over in een druilige regen.
Heel voorzichtig droeg ze 't chocolade-paardje, half onder haar manteltje, dat het niet nat zou worden.
Opeens, toen ze uit het steegje kwam, botste een hollende jongen tegen haar op. . . . Ze liet het paardje vallen. . . . Het was hol en brak in wel twintig stukjes, die op de modderige straat vielen, in het vuil, in de modder!
De jongen holde door, maar kleine Elske stond bij haar verloren schat te schreien. Weg was het mooie paardje! Weg was haar kwartje!
Halfzes sloeg de torenklok. Elske schrok. . . . Zou moeder al thuis wezen?

Moeder woonde in de voorkamer van 't huisje van juffrouw Tevens, die met wassen de kost verdiende en zelf in de keuken huisde. Elske's moeder was de hele dag weg, ze naaide in de winkel van Van Klaveren. 's Middags kwam ze slechts een uurtje thuis en daarom kookte juffrouw Tevens het eten voor haar.

's Avonds kwam moeder vaak laat thuis; Elske mocht dan zolang bij juffrouw Tevens in de gezellige keuken zitten breien, terwijl de juffrouw haar wasgoed in orde maakte. De juffrouw was altijd heel goed voor Elske; soms kreeg ze nog een hapje mee van het kliekje, dat de juffrouw dan bakte. Dat was fijn!

En nog heerlijker was het, als Annet, het boodschappenmeisje, kwam, Vrijdagsavonds.

Vroeger bracht de juffrouw zelf het wasgoed weg, maar dat kon ze niet meer doen en nu bracht Annet de mooie, witte boorden, de overhemden en kraagjes voor haar rond en als 't heel mooi weer was, mocht Elske wel eens mee. Annet moest dan de hele stad haast door. Dat maakte Elske wel erg moe, maar ze deed het toch graag, want de mevrouwen gaven haar vaak een appel, een peer, een koekje of een paar centen.

Elske bewaarde dan altijd wat voor moeder, de centen natuurlijk in de eerste plaats. Annet was al groot, al vijftien jaar. Ze was heel sterk; de grote mand met wasgoed vond ze niet eens zwaar! En ze kon mooi zingen en prachtig vertellen. Ha, vanavond kwam ze weer, want 't was Vrijdag.

Elske kwam stilletjes de keuken binnen. De juffrouw was nog druk bezig. Ze had haast, want Annet zou zo meteen wel komen. Daarom vroeg ze niet, waarom Elske uit school niet direct thuis was gekomen.

„Ga maar op de stoel in 't hoekje zitten, Els en loop me niet in de weg,” zei de juffrouw en pakte gejaagd een overhemd.

„Is moeder nog niet thuis?” vroeg Elske.

„Nee, kind! Je moeder zal wel niet vroeg komen, 't is druk voor Sinterklaas.”

Daar was Annet.

„k Ben zo klaar, Annet!” zei de juffrouw.

O, het meisje wilde best even wachten.

't Mooie strijkijzer ging vlug en regelmatig heen en weer, de mand met het gesteven goed werd leeg, de berg helderwit strijkgoed rees torenhoog Elske vond het een prachtig gezicht.

„Wat hebt u vanavond veel, juffrouw!”

Eindelijk zei juffrouw Tevens met een tevreden lachje: „Ziezo, dat is de laatste.” Ze borg het strijkijzer weg, nam haar boekje en potlood en begon het strijkgoed in de mand te vlijen. Meteen tekende ze in 't boekje aan, hoeveel stuks er voor ieder waren.

Annet stond er bij en lette goed op; ze moest zorgen, dat alles straks in orde was, ook het geld.

't Was heel stil in 't keukentje. Elske mocht niet praten, anders raakte de juffrouw in de war.

Eindelijk was alles in de mand gepakt.

Juffrouw Tevens wierp nog een onderzoekende blik in haar boekje, telde halfluid de getallen nog eens op Vijftien overhemden zeventien halfhemden dertig boorden zes kraagjes dat is samen De juffrouw likte een paar keer driftig aan haar potloodstompje Neen, 't kwam zeker niet uit Nog een lik Ha! ze was er precies, dat kraagje had ze nog vergeten Ja, 't was juist negen gulden twintig! Elske stond verbaasd. Wat 'n geld!

„Zul je goed om het geld denken, Annet? Niet naar de sinterklaastafels gaan, hoor!”

Lachend ging Annet met de mand de deur uit, riep toen nog gauw: „'k Zal er een hoop lekkers voor kopen, maar ook wat voor u meebrengen!”

De juffrouw hief schertsend de vinger tegen haar op. Ze wist wel, dat 't meisje geen cent zou versnoepen en ook niet bij de winkels zou blijven treuzelen; Annet was zo eerlijk als goud.

„Nu krijg jij eerst een kopje thee, Els!” zei de juffrouw. „En omdat 't gauw Sinterklaas is, krijg je er een beschuitje met muisjes bij.”

De juffrouw kon nu een poosje uitrusten. Dat had ze wel verdiend, want het was een drukke dag voor haar geweest.

„We hebben een kwartje gekregen,” zei Elske opeens.

„Wat? Wie? Een kwartje? Heb jij dat gekregen?”

Elske vertelde haar droevig avontuur.

„Had dat kwartje maar niet versnoept, Elske! Als je geld hebt, moet je dat altijd aan je moeder geven, die weet 't best, wat er voor gekocht moet worden.”

„Trien zei, dat ik het paardje moest kopen.”

„Trien kan dat wel zeggen, maar ze mag ook niet snoepen, net zo min als jij.”

Juffrouw Tevens ging nu het middageten klaarmaken. Om twaalf uur had ze slechts een paar sneetjes brood gebruikt vanwege de drukte.

Ze zette het pannetje met vet op het vuur, sneed er koude, gare aardappels in, schepte de kool er bij. . . . 't Begon al gauw lekker te ruiken, zo lekker, dat Elske opeens grote honger kreeg. . . .

Bom. . . . bom. . . . bom!

Wat was dat voor gestommel bij de voordeur?

„Volk!”

Daar was iemand. De juffrouw ging naar de voordeur, waar het gestommel nog maar niet ophield.

Op 't vuur siste het pannetje met aardappels en kool en vet. . . . 't Rook verrukkelijk. . . .

Elske hoopte, dat Annet straks wat voor haar meebrengen zou. . . . en dat de juffrouw maar gauw terug mocht komen om naar het pannetje te kijken. . . . er kwam zo'n rook af!

„Elske! Elske!” riep de juffrouw ineens.

Als de juffrouw niet had geroepen, zou ze stil zijn blijven zitten, maar nu waagde ze 't, naar voren te gaan. Wat zou er zijn? Hu, als 't maar geen dronken man was!

In 't schemerdonker portaaltje zag zij de juffrouw en twee vreemde mannen, die moeder vasthielden. . . .

En moeder zei niets. . . . Ze leek helemaal slap, haar hoofd hing opzij!

De mannen brachten moeder naar de kamer, waar de juffrouw de luiken sloot en het licht aanknipte.

„Elske, kind, je moeder is ziek! Haal gauw de dokter!” zei juffrouw Tevens.

Elske stond met verschrikte ogen toe te kijken; ze waagde 't niet,

de kamer binnen te gaan, maar bleef in de deuropening staan en keek toe, hoe moeder in bed werd gelegd.

De vreemde mannen gingen nu weer heen, aarzelend, alsof ze nog op iets hadden gehoopt; ze bromden wat tegen elkaar. Elske — bang — week een heel eind op zij, toen ze langs haar heen gingen.

Opeens vroeg de juffrouw: „Heb je de dokter al gehaald?”

Maar dadelijk viel ze zichzelf in de rede: „Och, waar zijn mijn gedachten! Het schaap weet niet eens, waar de dokter woont!” Gelukkig, daar was Annet.

„O, Annet, wat ben ik blij, dat je er bent. De juffrouw is ziek geworden; op straat, zeiden de mannen, die haar thuisbrachten. Je moet dadelijk de dokter halen, maar geef me eerst een kommetje melk en 't klonje-flesje. . . .”

Annet was wel erg moe, maar 't lieve meisje vergat haar vermoeidheid; ze begreep dat ze flink moest helpen. Ze bracht de lege wasmand en 't geld in 't keukentje, redde het flink aangebrande eten van algeheel verderf, bracht juffrouw Tevens de melk en 't flesje au de cologne en snelde toen de deur uit om de dokter.

„Welke dokter, juffrouw?”

„Dokter Vermaten, je weet wel, even over de brug.”

Elske waagde 't nu de kamer binnen te gaan en naar moeder te kijken. Die lag zo vreemd stil, dat Elske bang werd. Moeder lag met de ogen gesloten, ze zei niets, alleen kreunde ze nu en dan en dat gekreun werd steeds erger.

Juffrouw Tevens maakte de kachel aan, want het was koud in de kamer. Ook legde ze een hete kruik aan moeders voeten, maar moeder scheen het niet te merken.

Elske zag alles aan, zij zat stil in 't hoekje van de kamer in moeders armstoel en schreide. Daar kwam Annet terug: de dokter zou over een kwartiertje komen. Juffrouw Tevens slaakte een zucht van verlichting. Ze had een grote schrik voor zieken en voor het verplegen stonden haar handen verkeerd. Hu! ziekte deed denken aan dood en sterven!

„Je moest maar zolang bij mij blijven, Annet!” zei ze. „Ik vind

't zo naar, alleen te zijn met juffrouw Wallon; zij ziet er zo akelig uit, ze heeft misschien wel erge pijn."

Elske hoorde dat alles aan en hoopte, dat de dokter maar gauw zou komen. Zij liep naar de juffrouw, die bij moeders bed stond, legde de hand op haar arm en vroeg: „Maakt de dokter moeder weer beter? Kan moeder dan weer praten?"

„Ik hoop het, arm schaap!"

„Toe, Annet, geef jij Elske een glaasje melk . . . de melkkan staat in de kast . . . en een sneetje brood, zij zal wel honger hebben en de dokter komt nu wel gauw."

„Kom maar mee, Elske!" zei Annet.

In 't gezellige, warme keukentje, waar de lamp helder brandde, was 't veel heerlijker dan in de kille, sombere voorkamer.

Annet gaf Elske een boterham en melk.

„Moet je niet eerst bidden, Elske?” zei ze bestraffend, want het kind wilde maar zo in 't brood happen. „Kijk, ik heb een lekkere appel voor je meegebracht. Maar eerst bidden, hoor! Dat mag je nooit vergeten. Je moet ook bidden, dat de Here je moeder weer beter maakt.”

„Dat moet de dokter doen, de juffrouw heeft 't zelf gezegd,” zei Elske.

„Ja, maar toch moet je bidden, anders kan de dokter je moeder ook niet beter maken, zie je?”

„Ik kan niet bidden.”

„Wat? Kun je niet bidden? Dat moet je toch altijd doen, als je gaat eten!”

Annet vond 't vreselijk, dat Elske nooit bad. Waarom had haar moeder, waarom had juffrouw Tevens haar dat niet geleerd? Nu, als die het niet deden, moest zij het maar doen.

„k Zal je voorzeggen. Je moet je ogen dicht doen en je handjes vouwen. . . . zo! En zeg mij nu na: Here! zegen deze spijs en maak mijn lieve moeder weer beter. Om Jezus' wil. Amen.”

Elske zei 't zachtjes na.

Nu mocht ze de ogen weer opendoen en haar boterham eten.

„Kan de dokter het bidden horen, Annet?”

„Nee, de dokter niet, maar de Here, die in de hemel woont. Je moet altijd maar voor moeder bidden, want zij is heel ziek en de Here alleen kan haar beter maken.”

Daar klonk weer gestommel in 't portaalte.

De dokter was gekomen. . . .

Toen juffrouw Tevens een poosje later in de keuken kwam, zag ze doodsbleek en trilde aan al haar leden. Elske hoopte maar, dat ze zeggen zou: „Moeder is weer beter!” Maar ze zei niets, ze ging zacht schreiend op haar stoel zitten.

Elske liep naar haar toe, liet de mooie appel zien: „Die is voor moeder, helemaal!”

Toen riep juffrouw Tevens met trillende stem: „Je moeder zal wel nooit meer een appel eten, arm schaap!”

En zo was het.

Diezelfde avond nog kwam er een zuster, een buurvrouw zou des nachts waken. De dokter kwam, heel laat, nog eens kijken, maar Elske merkte van dat alles niets, want ze sliep al in 't bed van de juffrouw.

Heel vroeg de andere ochtend kwam de juffrouw haar roepen, ze moest afscheid nemen van moeder, want moeder ging op een verre reis.

Door 't keukenvenster zag Elske, dat de lantarens nog brandden en in moeders kamer brandde de grote lamp. . . . 't Was niet eens Zondag.

Er stonden mensen bij moeders bed en ze keken zo ernstig! Juffrouw Tevens schreide weer, maar moeder lag zo rustig en stil. Neen, ze ging vast niet op reis.

„Ga dicht bij moeder, kindje!” zei de zuster, „en zeg moeder gedag. Geef je moeder een kusje!”

Elske deed het. Wat was moeder koud!

„Elske. . . . m'n kind. . . . je. . . . vader. . . .”

Meer kon moeder niet fluisteren, even snikte ze. . . .

„'t Is afgelopen, mensen!” zei de buurvrouw en juffrouw Tevens bracht Elske, die nu ook schreide, naar 't keukentje terug, waar de lamp nog brandde.

's Avonds mocht ze moeder nog eens zien. Toen lag moeder in een mooie kist, zo bleek en mooi. Maar toen ze riep: „Dag, lieve moes!”, kwam er geen antwoord.

„Heeft de dokter moeder beter gemaakt?” vroeg ze de juffrouw angstig.

„Arm schaap!” zei de juffrouw, „je moeder is dood!”

Hoofdstuk II

Niemand wist, waar Elske's vader was. Hij was misschien al lang geleden op zee omgekomen, want het was oorlog geweest. En andere familie had het meisje niet. Daarom zou ze bij vreemde mensen in huis komen. Die woonden niet in de stad, maar dicht bij een klein dorp, helemaal in Gelderland. Vier dagen na moeders begrafenis kwam een deftige mijnheer Elske halen. Hij kwam van de Voogdijraad, en zou het meisje naar oom en tante Zandman brengen.

Eigenlijk waren het Elske's oom en tante niet, maar zij moest hen toch maar zo noemen; dat behoorde nu eenmaal, zei de mijnheer.

Nu zou ze dus op reis gaan. Op reis met de trein.

Heel, heel lang geleden had ze een keer met moeder in de trein gereden en dat had ze wel mooi gevonden, maar deze keer vond ze 't niets prettig, want juffrouw Tevens en Annet waren niet bij haar. Die zou ze wel nooit terugzien.

De mijnheer droeg haar reismandje, waar haar kleertjes in zaten en gaf haar een hand. Zo liepen ze naar 't station, waar mijnheer kaartjes kocht.

De trein stond al voor het perron. De conducteur opende de portieren en mijnheer tilde haar in de wagon. Hij zette haar naast zich op de bank en ging zelf in 't hoekje zitten. Elske zou daar graag gezeten hebben, dan kon je zo mooi uitkijken, maar ze durfde 't niet te vragen.

„Elske! Elske!” riep iemand op het perron.

Ha! daar was Annet nog! Die riep haar.

„Annet!” riep Elske en sprong op; haast was ze uit de trein gevallen, maar mijnheer greep haar nog gauw.

„Dag, Elske! Ga je nu weg? Hier heb je nog wat van me. Dag, hoor!”

De conducteur sloot de portieren en de trein vertrok. Annet bleef nog even naast de langzaam voortglijdende wagens lopen en haar toewuiven. Maar de trein kwam op gang. . . . Weg was Annet. Elske keek naar wat Annet haar had gegeven. . . . een kwartje!

„Heb je een beursje bij je?” vroeg mijnheer.

Dat had ze. Er zaten vijf centen in, van juffrouw Tevens gekregen.

„Zo, zo! Nu heb je al dertig cent, hè?” zei mijnheer.

Maar verder bekommerde hij zich niet om Elske; hij praatte met een andere heer, die in 't hoekje tegenover hem zat. Nu en dan keek die andere heer haar door zijn bril met hoornen beslag aan; dat vond ze eng, 't was net of hij 't niet goedvond, dat ze daar zat. En ze deed toch helemaal geen kwaad!

Een dikke juffrouw, die ook op de andere bank zat, stak haar hand in een blauw fluwelen reiszak en haalde daar een sinaasappel uit.

„Wil jij die?”

Elske knikte. Ze durfde niets te zeggen, want de man met de hoornen bril keek haar juist zo ontevreden aan. Hij was vast boos op haar.

Elske draaide de sinaasappel in beide handen rond. Ze had hem graag opgegeten, maar ze durfde hem niet af te pellen.

De trein stopte en de juffrouw moest er uit, maar voor ze zich door de deur wrong, zei ze nog: „Houd je niet van sinaasappels? Waarom eet je hem dan niet op?”

„Ja, juffrouw, lekker! Dank u wel!”

„Zo, nu ben je een grote meid!”

„Vlug uitstappen, juffrouw!” gromde de conducteur en sloot toen de deur met een harde slag.

Gelukkig was de hoornen bril ook uitgestapt.

„Heb je een sinaasappel van de juffrouw gekregen?” vroeg haar mijnheer nu. „Zal ik hem voor je afpellen?”

„Asjeblief!” zei Elske blij.

„Ben je blij, dat je naar oom en tante gaat?” vroeg mijnheer,

terwijl hij de appel met zijn zakmesje netjes pelde. „Juffrouw Tevens heeft 't je toch verteld?”

Elske wist het niet goed. De juffrouw had alleen maar gezegd, dat ze bij andere mensen in huis zou komen, maar over oom en tante had ze niets gezegd.

„Daar zijn een heleboel dieren,” ging mijnheer voort, „paarden en koeien . . . hier is je sinaasappel, eet hem maar lekker op . . . kippen en schapen en . . . vind je 't niet leuk?”

Ja, dat vond Elske leuk. Van die kippen vooral; ze had de kippen van buurvrouw Brunt wel eens broodkruimels mogen geven.

Opeens schrok ze geweldig. Er snorde een sneltrein voorbij. . . .

een flits van voorbijvliegende wagens, een snerpende gil van de locomotief. Van schrik liet ze het overschot van de appel vallen en greep met haar vochtige handjes meneer bij de arm.

Meneer schoof haastig op zij; die met sap besmeurde handjes hadden haar kleverige sporen op zijn jasmouw afgedrukt.

„Kind, je maakt me vuil!” zei hij verstoord. „Moest je daar nu zo van schrikken?” Met zijn zakdoek ging hij de mouw ijverig afwrijven.

De tranen kwamen Elske in de ogen.

„Kom, kom, kindje, niet huilen!” zei hij toen goedig. „’t Is niet zo heel erg, hoor! Droog je tranen maar. Als de trein nu stilhoudt, gaan wij er ook uit, dan ben je gauw bij oom en tante. Hoor, de locomotief fluit al!”

Al langzamer rolde de trein voort, tot hij voor een klein station stilhield.

Meneer nam Elske’s mandje, opende ’t portier, stapte uit en hielp toen Elske uit de coupé.

Daar stapte een boer op hen toe en tikte even aan z’n pet.

„Middag, meneer, daar was ik al, net op tijd. Zo, is dat ’t kind?”

„Dag, Zandman! Erg aardig, dat je Elske komt ophalen. Ik denk, dat het een heel lief meisje is. . . . Zeg je oom eens goedendag, Els!” ging meneer voort en fluisterde de boer meteen iets in ’t oor.

„Ze ziet er maar minnekes uit,” zei Zandman, terwijl hij Elske wat ontevreden aanzag. Maar hij stak toch zijn grove knuist uit en Elske legde er haar kleine handje in.

„Nog niks gedaan voor ’t werk,” bromde Zandman.

„Nou ja,” zei meneer, „ze is ook pas acht jaar, hè? Als ze goede kost krijgt en veel buitenlucht, zal ze wel gauw opknappen en de heren zijn er van overtuigd, dat ’t haar daaraan niet ontbreken zal.”

„Daar kan meneer gerust op wezen. Niet, dat we er een stadse dame van willen maken, dat niet, maar dat is ook de bedoeling niet, nie-waar?”

Meneer verzekerde hem, dat dit heus niet in de bedoeling lag.

„Gaat meneer nog even mee naar huis?” vroeg de boer.

„Liever niet, Zandman. Nu ik Elske in goede handen afgeleverd heb, is dat niet nodig. Over een paar minuten komt er een trein, waar ik mee terug kan. Mis ik die, dan moet ik drie uren wachten. En tijd is geld, hè?”

„Daar zegt meneer een waar woord.”

„Ha, daar komt de trein al. Dag, Elske! Je zult zeker wel een lief meisje zijn voor oom en tante, hè?”

Elske zei niets, alles was zo vreemd.

„Dag, Zandman! Wees goed voor 't kind. Denk er maar vaak aan, dat dit een van de schaapjes van de Goede Herder is, dat Hij aan jouw zorgen toevertrouwt. En . . . doe mijn groeten aan je vrouw . . . Moge ze een tweede moeder voor 't kind worden!”

Mijnheer stapte in de trein, die puffend en blazend stilstond. Hij ging weer behaaglijk in 't hoekje zitten en knikte nog eens naar Elske. Of deed hij 't tegen Zandman?

Zou dat nu haar oom zijn? Maar ze kende hem helemaal niet. Wat had hij een rare pet op en wat had hij een vreemde jas en broek aan! Het was zeker een arme oom. Hij zag er tenminste arm uit; lang niet zo aardig als de oom van Trien.

„Kom, deerntje! Noe goa wie noa huus,” zei hij. „Pak oe korfken moar op en goa mit.”

En daar de trein op 'tzelfde ogenblik vertrok, deed Elske, zoals haar gezegd was.

Oom ging voorop, hij gaf haar geen hand; ze had maar te volgen en liep hem na als 'n hondje, door de deur van wachtkamer en vestibule . . . Wat tochtte 't daar erg!

Buiten stond een kar met een groot, bruin paard er voor; 't paard was met 'n touw aan een boom gebonden. Oom liep op het stelletje toe en maakte het paard los; toen vouwde hij de deken op, die over het paard had gelegen. Want vond Elske dat raar . . . zo'n mooie deken, groen met een rode bies, zomaar over een paard heen.

„Ziezo, deerntje, stap maar op!” zei oom.

Maar Elske wist niet, hoe ze op de hoge kar zou komen en omdat

ze haar reismandje in de handen had, kon ze zich niet omhoog hijsen. Ze bleef dus stil staan.

„Kom, deerntje! De broene wil vort,” zei oom weer, „stap gauw op!”

En toen oom haar mandje in de kar legde en haar een zetje gaf, geraakte ze eindelijk op de kar.

Daar zat ze dan! Oom plofte naast haar neer en de bruine trok aan, trok flink aan, toen hij een tik kreeg met de zweep. Het zou heel mooi zijn geweest, dat ritje, als oom maar eens een vriendelijk woord had gezegd. Maar oom zei niets. . . . Misschien mocht dat niet, als je op de kar zat.

Elske keek al maar neer op de dansende paarderug voor haar. Bruin schudde nu en dan driftig met de kop; het ging hem zeker te hard en hij wilde wel wat langzamer lopen, maar nu en dan tikte oom hem met de zweep over de gladde rug en met een ruk ging 't dan weer vlugger.

Hè, als Annet haar nu eens had kunnen zien, nu ze zo fijn uit rijden was! Want fijn was het . . . al was 't ook koud. Oom had wel de mooie, groene deken met de rode biezen over haar benen getrokken, en dat zat lekker warm, maar haar manteltje was zo dun en och, ze had ook heel dunne onderkleren aan.

Daar draaide de kar onverwacht een zijweg in. Het gaf zo'n rare schok, dat Elske er haast afviel. In haar schrik greep ze ooms arm vast, maar daardoor trok oom te hard aan de leidsels en Bruin kwam dwars over de weg te staan.

„Ho, ho, Bruun!” riep oom tegen 't paard en trok 't weer recht op de weg.

Oom keek kwaad.

„Vort! Vort, peerd!” En een gevoelige tik met de zweep deed het dier weer haastig in 't rechte spoor gaan.

„Domme deern!” gromde oom, „daar had je me haast de sloot in gejaagd. Doe zulke domme dingen nooit weer, heur!”

Elske schrok . . . Wat was oom boos! Maar ze had zelfs geen tijd om te schreien, want de kar hobbelde verschrikkelijk door de ongelijke sporen van de zandweg en ze moest zich wanhopig aan de bank vastklemmen om er niet af te vallen. En wat holde het

paard! Neen, zulk rijden vond ze niets prettig, ze werd vreselijk heen en weer geschud.

„Hooo!” riep oom eindelijk en matigde de draf van het paard.

„Daar wonen we,” zei oom en wees met de zweep naar een kleine boerderij, ongeveer twintig passen van de weg. Hier was ’t nog slechter rijden, er waren overal diepe kuilen in de weg.

Weer een draai van de kar. . . . Ho!

De grote schuurdeuren zwaaiden open. . . . Vort!

Zo reed Elske de deel op van de Olde Leune, het boerderijtje, waar oom en tante Zandman woonden.

Kijk, daar was tante zelf!

Terwijl oom het paard afspande, hielp tante Elske van de kar.

„Veurzichtig maar, deerntje!” zei ze.

„Doar heb ie Elske nou, vrouw!” zei oom.

„Komp moar gauw in de keuken, deerntje!” zei tante, „de errepels stoan al op tafel. Heb je honger?”

Elske had honger. Ze had het koud ook. Och, het was alles zo vreemd. . . . de nieuwe oom, de nieuwe tante, het sombere huis. . . . Elske voelde zich niets prettig. Maar in de keuken was het in ieder geval warmer dan op de kar.

Tien minuten later zat Elske bij oom en tante aan tafel; ze kreeg een bord vol aardappels met bonen voor zich, een schep karnemelksaus er over.

„Nu moet je bidden,” zei oom, toen hij zelf even stil met de pet voor de ogen had gezeten, terwijl tante al maar zat te zuchten. . . . Waarom toch?

Elske begreep oom niet. Als Annet hier was geweest, zou die haar wel geholpen hebben. Wat moest ze ook weer zeggen? Oom zelf had ook niets gezegd, die had dus ook niet gebeden.

„Je moet je handen vouwen en je ogen sluiten en dan zeg jij maar na: Here! zeg de deze spijze. Amen!”

Elske deed gehoorzaam, wat oom haar zei en toen mocht ze eten. Maar ze kreeg het bord niet half leeg.

„Ze is in de kost stellig niet duur,” zei tante.

„Maar voor ’t werk zal ze ook niet veel waard zijn en daar hebben we haar voor genomen,” zei oom. „Nu kan dat nog wat meeval-

len. Je moet ze er maar flink aanzetten, vrouw!”

„En ze heeft nooit leren bidden, dat is erg. Je moet haar maar goed veurgaan, Harm!”

Elske hoorde dat alles aan, maar ze begreep er alleen zoveel van, dat oom en tante niet erg tevreden over haar waren. Kwam het misschien daardoor, dat het eten haar niet erg smaakte? Ze kreeg zo'n raar gevoel in de keel. . . . ze moest haast huilen.

Daar drukte oom de pet weer voor de ogen, tante boog 't hoofd heel diep en 't was een poosje stil. . . .

„Danken, Elske!” zei oom. „Zeg me maar na: Here! wij danken U voor deze spijsje. Amen.”

Elske deed het, maar pas had ze „Amen” gezegd of ze begon opeens hard te huilen. Ze gevoelde zich zo ongelukkig, ze kon het niet helpen, ze moest schreien. Alles was hier zo vreemd, zo troosteloos koud. Och, wat verlangde ze naar moeder en naar juffrouw Tevens en Annet! Maar moeder was dood en juffrouw Tevens en Annet waren zo ver weg!

Of tante al zei: „Je moet niet grienen, deerntje!”, ze gevoelde zich hoe langer hoe ongelukkiger en toen ze 's avonds om zeven uur in bed lag, in het donkere, donkere bed, werd ze ook nog bang, want er was een snuiven en zuchten, een gestommel en gebons, een gerammel van kettingen en geknars van deuren, dat het vreselijk was. Wat gebeurde er toch in dit huis!

Elske rilde van angst, maar roepen durfde ze niet. Eindelijk viel ze schreiend in slaap. Ze was ook zo moe!

Hoofdstuk III

Elske, maak je klaar, je moet naar school! Hier is je brood-trommeltje. De kinderen komen er al aan; die zullen je de weg wijzen."

Elske had lekker geslapen en tante had haar brood gegeven, drie dikke sneden bruin brood met een plak spek er op. Dat had haar best gesmaakt.

Nu zou ze naar school gaan. . . . Misschien vond ze daar wel een vriendinnetje! Daar kwamen al drie jongens en wat verder nog een troepje meisjes; die hadden ook zo'n mooi trommeltje, als zij van tante had gekregen.

Tante nam Elske bij de hand en liep met haar naar de weg.

„Hanna en Toos!" riep tante de twee grootste meisjes aan, „wil je Elske mee naar school nemen? Ze weet de weg nog niet."

„Jawel, vrouw Zandman!"

„Nu, dag, Elske! Ga maar met de meisjes mee."

Meteen duwde tante haar de weg op en liep weer naar huis.

De meisjes kwamen om Elske heen staan en ook de grote jongens keken even om; ze moesten het nieuwe schoolkind eens goed opnemen.

„Woon je bij vrouw Zandman? Is het je tante?" vroeg 't grootste meisje.

„Ja, ik geloof het wel," zei Elske.

„Kind, weet je dat niet eens?" riep een ander meisje.

„Wanneer ben je gekomen?"

„Gister."

„Waar kom je vandaan?"

„Uit huis.”

„Hè, wat een gek kind!” riep een klein, pittig ding. „Dat je niet uit 'n ooievaarsnest komt, weten we al lang!”

„Waar heb je vroeger gewoond?” vroeg 't grootste meisje weer.

„In Weesp.”

„Wonen je vader en moeder daar dan?”

„Vader is weg.”

„Is je vader weg? Waar naar toe?”

„Ik weet het niet.”

„Weet je dat niet? Wat raar. En waar is je moeder?”

„Moeder. . . .”

Elske kon 't niet zeggen, dat vreselijke woord; ze brak in snikken uit.

Dat ontstelde de meisjes. . . . Het medelijden kwam boven.

„Waarom moet je die stakker nu ook aan 't schreien maken,” bestrafte 't grootste meisje de andere, „haar moeder is misschien wel gestorven.”

Toen nam ze Elske bij de hand en begon haar moed in te spreken: „Kom maar, Elske, niet huilen! Toe, ik zal goed op je passen. . . . Hier, wil je een paar noten?”

Waren het de noten, waar Elske zoveel van hield, die haar tranen stuitten? Kijk, ze glimlachte zelfs een beetje. Of was 't iets anders?

Ja, het was de vriendelijke stem van 't meisje, dat precies met haar praatte als Annet had gedaan.

Heerlijk! Dat grote, lieve meisje zou goed op haar passen en zou haar naar school brengen.

Ze zag toch wel wat tegen die schoolgang op. Straks zou ze het grote lokaal moeten binnengaan, waar een hoop vreemde kinderen zaten en waar de juffrouw door de grote, ronde brilleglazen naar haar zou kijken. . . . Waren haar handjes wel schoon?

Ja, gelukkig wel!

Misschien bracht Annet. . . . och, neen, 't was Annet immers niet. . . .

„Hoe heet je?” vroeg ze schuchter.

„Hanna. Hanna Brinkvoort. En dit is Toos Nabuur en dat is

Mien Ruisen, dat Lies Baalman. Ziezo, nu ken je ons allemaal.”
„Breng je me straks bij de juffrouw?”

„Ja, hoor! We moeten maar wat vlugger lopen, want de juffrouw is er misschien al.”

Nu kon Elske wel flink aanstappen. Haar grote vriendinnetje zou haar bij de juffrouw brengen, ze hoefde straks niet alleen naar binnen te gaan.

„Daar is 't dorp en kijk, daar staat de school,” zei Hanna.

't Was nog een paar minuten voor negen; de juffrouw was er al en met kloppend hartje volgde Elske de meisjes naar 't lokaal van de juffrouw.

„Juffrouw, hier is Elske, die bij Zandman woont.”

De juffrouw, die juist het breiwerk van een meisje nakeek, keerde zich om.

Maar deze juffrouw droeg geen bril, ze stond ook niet kaarsrecht en ongenaakbaar voor de klas. Ze zat gezellig op de bank, ze had zo'n vriendelijk gezicht en lachte Elske zo aardig toe, dat het haar warm om 't hart werd.

„Kom maar eens bij me, kindje en geef me een hand. Zo, heet je Elske? Wat een mooie naam! Je bent zeker een heel lief, klein meisje? Ja, dat kan ik wel zien.”

De meisjes lachten. Niet om Elske, maar om die aardige juffrouw.

Daar was de meester van de grote kinderen ook. Die keek al even vriendelijk en die moest ook een hand van haar hebben. Elske begon het prettig te vinden op deze school, veel prettiger dan op die in de stad.

De klok sloeg negen en opeens was er een druk gestommel in de gang, de kinderen kwamen binnen.

„Elske mag hier naast Dientje zitten,” zei de juffrouw.

Dat vond Elske fijn; ze kreeg een plaats op de voorste bank naast dat aardige meisje met de bruine kraaloojes en vlak bij de juffrouw.

Jammer, dat Hanna ook niet in haar lokaal was; die was in de klas bij de meester, waar de grote kinderen zaten. Maar ze was toch dichtbij, achter die glazen deur. Hoor, daar zongen ze!

Toen zei de juffrouw: „We zullen zingen: Zelfs vindt de mus een huis, o Heer. Dat kennen jullie wel, is 't niet?”

Ja, alle kinderen kenden het, alleen Elske niet.

Dat vond ze akelig. Als de juffrouw maar niet boos werd, omdat ze niet meegezongen had!

„Laten we bidden!” zei de juffrouw.

Elske vond het vreemd. Moesten ze bidden? En ze gingen niet eens eten, maar leren. Zij wist nog niet, dat ze ook voor het leren de zegen van de Here nodig had. Toch deed ze haar ogen dicht en vouwde de handen Dat deed Dientje ook, net als de juffrouw zelf. Dat hoorde zeker zo op deze school.

Na het bidden vertelde de juffrouw toch zo mooi! Het was van een jongen, die Jozef heette en die had een vader en een hoop broers. Nu, Jozef kende ze wel, tenminste Jozef Modderman, die in de stad op haar school ging. Maar die had geen broers, alleen een paar zusjes, dat wist ze best. Hij woonde bij zijn vader in de viswinkel en hij plaagde haar altijd. Dit was dus een andere Jozef. Als de jongens hier haar maar niet plaagden! Maar mischien deden de jongens van deze school dat niet. Dat hoopte ze maar.

Fijn, dat er op deze school zo mooi verteld werd!

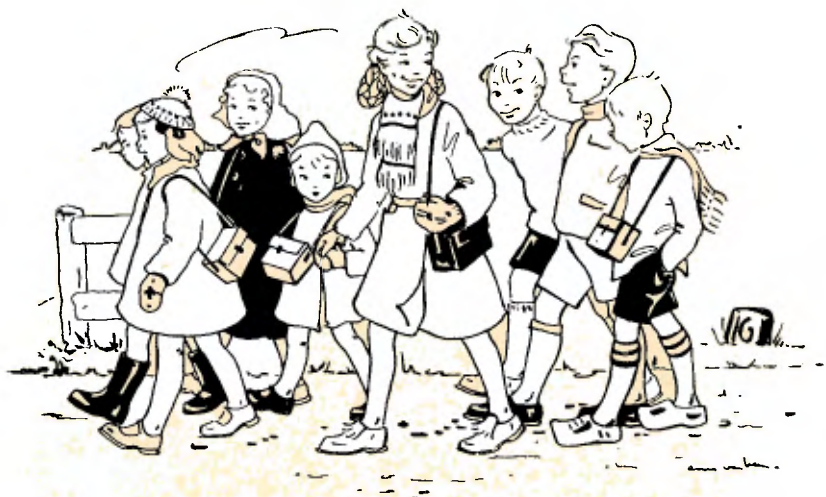
Maar ze moesten toch ook lezen en schrijven en rekenen, net als op de school in de stad en dat alles kon ze evengoed als deze kinderen.

Het werd halftwaalf, de school ging uit.

Enkele kinderen, die ver van de school woonden, aten hier het brood op, dat ze in hun trommeltjes meegebracht hadden. Dat waren enkele jongens en ook Hanna, Mien, Toos en Lies. Onder 't eten mocht Elske naast Hanna zitten.

Toen 't eten gedaan was, gingen de kinderen op de speelplaats spelen; de jongens knikkerden en de meisjes speelden vangertje. Dat ging wel mooi, nooit had Elske nog zo prettig gespeeld. 's Middags was het op school ook weer heel fijn en om halfvier gingen de kinderen naar huis.

Elske liep weer met de grote meisjes mee; drie jongens slenterden achter hen aan.

Er stond een klein huisje aan de we ; het zag er oud en erg vervallen uit. Het was met riet gedekt en dat riet was met donker mos begroeid. De muren van 't huisje waren laag en 't rieten dak stak een heel eind over de muren heen. Misschien kwam het daar wel van, misschien ook doordat er dichte struiken om 't huisje stonden, dat het zo'n naargeestige, sombere indruk maakte.

Toen de meisjes er voorbijliepen, kwam een oud vrouwtje de deur uit en meteen een grote, zwarte kat. De vrouw liep naar het schuurtje, op ij van 't huis.

„Zeg, stadse deern, weet je wel, dat dit huis behekt is? Je hebt de heks nu zelf gezien. Pas maar op, zij verandert jou nog eens in een vleermuis!” Dat zei Gerrit Velders tegen Elske.

O, die Gerrit plaagde je zo graag en wat had hij een schik, toen hij zag, dat Elske bang werd!

Jammer, dat Hanna juist even achtergebleven was om haar schoenveter vast te binden. Zij zou de plagerij wel verhoed hebben. Nu hoorde ze alleen, dat Elske van angst gilde.

Haastig haalde ze de meisjes in. „Wat scheelt er aan, hebben ze je kwaad gedaan?” vroeg ze.

De jongens liepen, gierend van pret, hard vooruit.

Toos vertelde, wat Gerrit gedaan had.

„Ik zal 't morgen tegen de meester zeggen, dat je zo'n arm kind bang maakt,” riep ze de bengels na.

De jongens hoorden 't wel, maar ze maakten zich niet bezorgd, want ze wisten, dat Hanna nooit klikte.

Hanna probeerde Elske's bangheid weg te praten. „Je moet er niets om geven, Elske! Die Gerrit is een plaaggeest. Geen mens gelooft er aan, Toos en Mien en Lies ook niet, hè?”

„Wel neen!” riepen de meisjes, „wij ook niet.”

„Ik ben wel eens bij Burgman in huis geweest en ik heb er beschuit met muisjes gekregen,” zei Lies, die de jongste van 't stelletje was.

Elske's bangheid werd nu wel wat minder, maar ze vond dat oude vrouwtje Burgman toch heel griezelig. Zij zag er werkelijk ook wat vreemd uit met haar rode hoofddoek en haar gebogen rug. Hoe zou het kind ook weten, dat de oude vrouw krom liep van de pijn, die de rheumatiek haar bezorgde? En dan die grote, dikke kat, die het oudje overal naliep! Elske was bang voor katten.

Op een keer was er een kat bij juffrouw Tevens in de keuken gelopen, 't beest was verdwaald en daardoor angstig.

„Breng die kat gauw de deur uit!” had de juffrouw gezegd en Elske had de poes willen pakken, maar het beest was haar aangevlogen en had haar heel erg gekrabd. Voortaan was zij bang geweest voor alle mogelijke katten ter wereld, maar voor zwarte katten in de eerste plaats.

Wat een heks was, wist ze niet zo precies. Bedoelde die akelige jongen nu de oude vrouw? Of de zwarte kat? En zou die haar in een vleermuis veranderen? Vleermuizen kende ze wel. Dat waren griezelige beesten; die vlogen de meisjes in de haren en dan konden ze niet weer loskomen; dat had Trien haar verteld.

„Ga je Zondag mee naar de Zondagsschool?” zei Hanna.

„Ik weet niet, of ik wel mag. Gaan jullie?”

„O ja! Allemaal! 't Is zo prettig op de Zondagsschool en 't is gauw Kerstfeest. Was 't Kerstfeest in de stad erg mooi?”

„Is dat hetzelfde als Sinterklaas?” vroeg Elske.

„Kind, weet je dat geeneens?” galmde Lies en ook de andere meisjes keken haar verwonderd aan.

Elske, die het werkelijk niet wist, gevoelde zich diep beschaamd. Maar voor haar was het eigenlijk nog nooit feest geweest.

„Was Sinterklaas dan erg mooi in de stad?” vroeg Toos.

„Nou zeg, dan zijn de winkels zo prachtig! Ik heb de sinterklaas-tafels bekeken en een paardje van chocola gekocht.”

„Waar heb je dat?”

„Ik heb 't niet meer. . . . 't Is in de modder gevallen en toen was 't stuk.”

„En wat meer?”

„Meer niet.”

„Och!” zei Hanna, die iets voelde van de diepe armoede van dit stadskind, „Sinterklaas is ook maar 'n feest om iets te kopen, maar 't Kerstfeest is een echt feest, voor alle mensen, want toen is de Here Jezus geboren.”

Elske had nooit van de Here Jezus gehoord!

Ze zou wel graag gevraagd hebben, wie Jezus was, maar ze deed het toch niet. . . .

Dat leek zo dom!

„Ik zal vrouw Zandman vragen, of je mee mag,” zei Hanna.

Hoofdstuk IV

Vrouw Zandman had er geen bezwaar tegen, dat Elske naar de Zondagsschool ging; vooral niet, omdat Hanna het vroeg.

Hanna kon een potje bij haar breken. Haar vader was een rijke boer, was wethouder en ouderling. 't Was maar het beste, op goede voet met hem te staan. En Hanna was een heel lief meisje, waar iedereen van hield.

„Ja, hoor! Elske mag ook naar de Zondagsschool.”

„Mooi, dan zal ik haar wel komen halen. Dag, vrouw Zandman! Dag, Elske! Morgen kom ik je wel weer aanhalen, slaap maar niet te lang, hoor!”

„Dag, tante! Dag, oom!” zei Elske, toen ze haar pleegouders zag. Maar oom en tante beantwoordden haar groet niet. Ze zagen immers wel, dat 't kind er was! Waartoe al die lievigheidjes? Ze waren hier niet in de stad. 't Was hier: werken!

„Doe je schooljurk uit. Voortaan moet je uit school altijd dadelijk je oude jurk aantrekken en je schort voordoen,” gebod tante.

Dat vond Elske niets prettig. Die oude jurk was zo vies! En die zat niet warm. Toch deed ze gehoorzaam, wat tante gezegd had. Na een paar minuten zag ze er lang niet zo aardig uit als in de schooljurk.

Het scheen wel, dat ze niet vlug genoeg voortmaakte naar tante's zin, want ze riep luid: „Ben je haast klaar, deerne? Kom dan gauw op de deel!”

Elske haastte zich naar de deel. Ze moest door de kamer, waar 't grote kabinet stond, door 't nauwe gangetje, waar het haast

donker was, en als je aan 't eind daarvan de deur opendeed was je er.

En daar was het haast even akelig als in het nauwe gangetje. 't Was er ook vrij donker, vooral waar zij stond. . . . Aan 't andere eind van de deel was nog een grote, grijze plek licht, omdat de deuren wijd openstonden.

't Was er vol akelige geluiden. Aan de ene kant stonden de koeien te snuiven; ze drukten de grote horens tegen de palen alsof ze wilden uitbreken; dan rammelden er kettingen of knoersten er touwen. Bruun, het paard, stak z'n grote kop over 't beschot en riep: „Hea!”

Aan de andere kant gierden en knorden en schreeuwden de varkens en bonsden tegen hun hok, alsof ze de boel wilden afbreken; daarnaast mekkerden een paar geiten.

Oom was bezig, reusachtige wortels fijn te snijden en tante roerde in een grote tobbe. Zou ze de was misschien doen? Daarnaast stond nog een tobbe, maar Elske wist niet, wat daarin was; 't leek een vies goedje.

„Elske, je moet gauw wat brand halen, deerne!” zei tante en wees naar buiten.

Elske begreep tante niet. Moest ze de brand halen? Maar ze zag nergens brand.

„Daar, uit de bossenmijt, kijk, daar! Een flinke armvol, hoor! Dat moet je in de keuken brengen.”

Ha, nu begreep Elske het, ze moest brandhout halen en blij, dat ze tante mocht helpen, liep ze naar de stapel brandhout en begon er een paar dikke houten uit te trekken. Maar dat ging zo gemakkelijk niet, het hout zat dicht opeen geperst. Met heel veel moeite slaagde ze er in, een tiental houten te verzamelen en daarmee ging ze naar binnen.

„Is dat nu een armvol?” riep tante en liet haar tobbe in de steek om 't dan maar zelf te doen.

„Kijk, zo moet je doen!”

Met harde rukken haalde tante een armvol dikke takken uit de stapel.

„Allo! Breng die vlug naar de keuken!”

Gelukkig maar, dat tante er de meeste van droeg en met haar meeding, anders had ze 't nooit klaar gekregen. En ze durfde haast niet voorbij de koeien Kijk, oom schepte uit de tobbe in een paar emmer en hield ze de koeien voor, die er begerig de gehoornde koppen in staken en de inhoud met veel geraas opslobberden.

„Dat mag je ook eens doen, als je een grote meid bent,” schertste oom.

Elske begreep niet, wat oom bedoelde. Mocht zij ook uit de emmers slobberen of mocht ze die zware, volle emmers naar de koeien brengen? Het laatste kon ze immers niet en 't eerste wilde ze niet. 't Leek zo vies!

In de keuken maakte tante nu de kachel aan en Elske kreeg de opdracht, telkens van de gehaalde houten in 't vuur te steken, want het koffiewater voor de avondboterham stond op.

Tante verdween weer naar de deel.

Nu had Elske een prettig werkje te doen. Wat dansten de vlammetjes aardig om het hout heen! Precies als de kinderen op de speelplaats! Kijk, daar hadden ze 't grootste stuk te pakken, ze klommen er bovenop, ze sprongen er over heen Weg waren ze ineens! O, wat een lange tong! Hij likte helemaal buiten 't deurtje van de kachel, net of hij haar wou aaien Nu zonken de vlammen weg, het stuk hout brak Daar sloegen ze weer omhoog, alsof ze in de handen wilden klappen.

Hè, haar ogen werden stijf van 't kijken in het vuur, ze moest even de andere kant opkijken.

Zou ze ook naar het Kerstfeest mogen gaan?

Hanna zei, dat het een feest voor alle mensen was, veel mooier dan Sinterklaas. Dat kon haast niet.

Maar Hanna wist het wel. Als je met Sinterklaas geen geld had, kon je niets kopen en dan was 't ook niet zo heel prettig.

Gelukkig! Zij had nog geld: een kwartje en vijf centen. Die zou ze goed bewaren, dan kon ze op 't Kerstfeest wat kopen.

Maar 't Kerstfeest was immers niet om iets te kopen! Het was dan feest, omdat de Here Jezus was geboren. Wie zou dat zijn?

Elske had nog nooit van Jezus gehoord. Zou tante het weten? Ze zou 't straks vragen. . . .

O, nu was 't vuurtje haast uitgegaan!

Haastig duwde Elske wat houtjes in 't fornuis. Gelukkig, die brandden al. Nog maar meer! Ha, wat flikkerden de vlammen nu prachtig! Nog maar een paar houtjes. Daar was plotseling op 't fornuis een luid gesis en er kwam een hoop damp. Ssss! Ssss! deed het.

„Deerne nog toe!” riep tante opeens. Ze liep haastig naar 't fornuis en rukte de ketel van 't vuur. „Je laat de ketel overkoken, zie je dat niet?” Maar 't was niet zo heel erg, tante legde een dek-sel op 't vuur en toen hield het sissen op.

Nu knipte tante 't licht aan en zette koffie. Wat rook dat lekker! Toen zette ze boter en brood en spek op tafel. Elske hoopte maar, dat ze ook een stukje spek zou krijgen, dat smaakte zo lekker!

Daar was oom. Ze gingen aan tafel zitten.

„Bidden, Elske!” zei oom en Elske wist, dat ze dan moest zeggen: „Here, zegen deze spijs. Amen!”

Oom en tante deden de ogen ook dicht en vouwden ook de handen; oom hield zijn pet voor 't gezicht. Zouden ze ook bidden? Maar ze zeiden niets.

Na een poosje deden ze de ogen weer open. Oom zette de pet weer op en tante schonk drie koppen vol koffie. Een er van was voor Elske. Ze kreeg ook een paar dikke sneden brood met spek, zo maar op de tafel. Maar het smaakte heel lekker. Haast even lekker als het prakje, dat tante 's middags voor haar bewaarde en dat ze zo smakelijk opat, als ze uit school thuiskwam.

„Ze begint al wat beter te eten,” zei tante.

„Ja, dat komt van de lucht en van 't werken,” zei oom.

Elske had wel eens regen en sneeuw en hagel uit de lucht zien komen, maar ze begreep niet, hoe de eetlust daar vandaan kon komen.

Na 't eten las oom weer uit het dikke boek en tante zat heel stil. Oom las heel mooi. . . . of zong hij eigenlijk? Dat kon best zo zijn, zij wist het niet. Ze begreep ook niet, wat oom las.

Na een poos deed oom het dikke boek weer dicht en zei: „Danken, Elske!”

Wat moest ze nu ook weer zeggen? Ze wist het niet meer en dus zei oom het voor. „Zul je 't nu onthouden?”

Elske beloofde het, zo erg moeilijk was het niet: „Here, wij danken U voor deze spijze.”

Na 't eten mocht ze helpen kopjes wassen; dat kon ze gelukkig wel.

Oom verdween weer naar de stal om te melken. Elske zou dat wel eens willen zien, maar tante haalde breiwerk voor de dag en wees haar, hoe ze doen moest. Dat kon ze gelukkig ook wel. . . . Een kous, twee recht, twee averecht. . . . dat had ze wel eens meer gedaan.

„Nu ga je breien als een zoete deerne,” zei tante, „en laat geen steken vallen. Ik ga oom helpen melken.”

Tante verdween naar de deel.

„Jammer! Nu heb ik tante nog niet gevraagd, wie Jezus is,” dacht Elske. Eigenlijk zag ze er ook tegen op. Als tante haar eens dom vond! . . .

Toch zou ze 't graag weten. 't Zou immers feest zijn!

IJverig breide Elske voort. . . . twee recht, twee averecht. Rikketikketik, gingen de breipennen, rikketikketik.... al maar vlugger. Elske dacht na. . . . ze had nu dertig centen. . . . een kwartje en vijf centen. Wat zou ze daarvoor kopen? Niet weer zo'n chocolade-paardje, dat brak dadelijk stuk!

En. . . . waar was haar beursje gebleven? Wacht, zeker in haar Zondagse jurk. Tante had haar jurk in 't kabinet gelegd. Dat kabinet stond in de kamer en daar was 't donker. En al had het hier in de keuken gestaan, ze zou het toch niet durven openmaken. Wel, als ze Zondag haar jurk aantrok, zou ze haar beursje wel weer vinden.

Och, daar liet ze een steek vallen! Zelf kon ze die niet opnemen. Kwam tante maar om haar te helpen!

Ze vond 't nu zo akelig, zo alleen in de grote keuken. Zou ze naar de deel gaan?

Ze stond op . . . maar neen, 't was zo donker in het nauwe gangetje! Ze durfde niet.

Ha, daar kwamen oom en tante!

Tante zou morgen wel naar haar breiwerk zien, 't was nu bedtijd. Ze kreeg nog een lekker bord pap. Toen moest ze gaan slapen; als oom de krant had gelezen en tante de sokken had gestopt, gingen ze ook naar bed.

Elske deed geen avondgebed. Dat had ze nooit geleerd en tante zei 't haar ook niet.

Hoofdstuk V

De Heer, die in de hemel woont,
En in elk needrig hartje troont,
Is mij nabij bij dag en nacht,
Houdt over mij getrouw de wacht.

O Heer, die mij zo trouw behoedt,
Geef mij een hartje, zacht en goed,
En maak als de engeltjes mij vroom
En dat ik in uw hemel koom!

Dat versje zongen de kinderen op school. De vorige dag hadden ze 't geleerd en Elske kende 't al een beetje. Ze zong ook mee. . . . het was zo mooi!

Van de hemel had ze wel eens gehoord; ze wist niet waar en ook niet wie haar over de hemel had gesproken. Misschien had moeder dat wel eens gedaan.

De Heer, die in de hemel woont. . . . Zou dat de Here Jezus zijn, over wie Hanna verteld had?

Hij houdt over mij getrouw de wacht. . . .

Hoe kon dat toch?

Misschien zei Hanna het wel eens. Of anders zou ze het haar vragen, als de andere meisjes er niet bij waren.

Nu ging de juffrouw bidden.

Hoor! Ze bad juist, wat er in 't versje stond, of de Here hen wilde behoeden. . . . of ze ook in de hemel mochten komen. . . . nog meer. En toen zei ze: „Om Jezus' wil, amen!”

Ha, nu wist Elske het . . . De Here Jezus woonde in de hemel. Zou zij daar ook mogen komen?

De juffrouw ging vertellen, weer over Jozef. De Here was Jozef ook nabij, bij dag en bij nacht. Ook toen Jozef in het mooie paleis moest werken en toen hij in de akelige gevangenis was.

Elske hoopte maar, dat de Here haar ook nabij wilde wezen . . .

Wat zou ze moeten doen om te maken, dat het zo was?

Toen ze 's middags halfvier weer naar huis ging, waren de jongens gelukkig al vooruit; die konden haar dus niet weer bang maken bij het kleine huisje, waar . . . maar de meisjes zeiden immers, dat het niet waar was en dat daar geen heks woonde! Elske zag ook wel, dat ze helemaal niet bang waren, ze liepen kalm door. Toch haalde Elske ruimer adem, toen ze 't huisje voorbij was en ze de anderen inhaalde.

„Fijn, morgen geen school!” zei Mien Ruisen. „Kom je bij ons spelen, Els?”

„Kind, ze weet immers niet, waar je woont!” zei Hanna.

„Dan moet ze dat maar leren. Weet je wat? Ik zal je komen halen, goed?”

„Als ik mag van tante!”

„Zullen we wel zien!”

„En Zondag komen we je halen voor de Zondagsschool,” zei Hanna. „Nu, dag, hoor!”

„Dag! Daag!” wuifde Elske. Ze was thuis.

Nu moest ze weer haar oude jurk aandoen. Kijk, tante was in de kamer, het kabinet stond open en tante haalde er haar Zondagse jurk uit.

Daar moest haar beursje in zitten.

„Tante, mag ik . . .”

Maar er kwam juist een koopman het erf op en tante liep de kamer uit. Ze bleef lang met de koopman aan de deur praten.

Elske pakte haar Zondagse jurk. Zou 't beursje er nog in zitten?

Ja, daar was het gelukkig. Ze nam het er uit en deed het in haar schooljurk. Als ze dan naar 't Kerstfeest ging, kon ze iets kopen.

Toen trok ze gauw de oude jurk aan, haar werkjurk.

Daar kwam tante al. „Els, je moet hout halen voor 't fornuis.

Net als gister en een flinke armvol, hoor! Je weet 't nu wel."

Ja, ze wist het en ze verdween door 't gangetje naar de deel. 't Was daar nu gelukkig niet zo donker, want de voordeur stond open; daar stond de koopman nog, die op zijn geld wachtte. Tante had een paar veters gekocht en moest nog betalen.

Terwijl Elske haar uiterste best deed, de takken en de houten uit de mijt te rukken, rukte tante driftig de centen uit haar knip. . . . een, twee, drie. . . . vier. . . . ja, meer zaten er niet in. Ook geen dubbeltje, ook geen kwartje. . . . alleen een paar gulden en een gulden wilde ze de koopman liever niet geven. . . . Die kerel kon stellig niet wisselen.

Vreemd! Er moesten toch nog meer centen in de knip zitten! Een uur geleden waren er meer centen in en ja. . . . ook een kwartje! En nu waren ze weg!

Opeens schoot haar de gedachte door 't hoofd: zou Elske ze genomen hebben? Ja, ja, zo'n vreemd kind kon je toch maar nooit vertrouwen. Harm had een kind in huis willen hebben. . . . zij niet, hoor! 't Was Harms bedrijf geweest. Die had gezegd, dat je van zo'n kind al gauw wat hulp kon hebben en 't was gezellig! En je kreeg er ook nog een vergoeding voor. . . . Ja, van wie eigenlijk, dat wist vrouw Zandman niet en 't kon haar ook niet schelen. Maar als zo'n kind niet eerlijk was, had je er niets dan verdriet van. . . . 't Was anders wel een aardig deerntje, niets wild en niet lastig, maar oneerlijk. . . . neen, als ze dat was, dan moest ze subiet de deur uit!

Ondertussen begon de koopman aan de deur ongeduldig te worden. Wat liet dat mens hem lang wachten!

„Moe-je de centen eerst nog bakken, vrouw?" riep hij.

Zo'n brutale landloper!

„Heb je van een gulden terug?" riep vrouw Zandman.

„Jawel!"

Of die kastjes-venters ook geld ophaalden! dacht ze en ging met haar gulden naar de deur.

En met stuivers, centen en een paar dubbeltjes kwam de koopman eindelijk tot twee en tachtig centen.

„Zo is 't in orde!” zei de vrouw.

„En nu mocht je mij voor 't lange wachten nog wel een paar oude sokken geven,” teemde de man, „of heb je misschien een versleten jas voor me?”

Vrouw Zandman had geen van beide en al had ze die wel gehad. . . .

De man trok mopperend af. Gelukkig maar! 't Was zo eng, zo'n brutale kerel aan de deur te krijgen, als je alleen thuis was. Harm was naar de winkel en daar zeker aan de praat geraakt. Hij bleef lang uit en de beesten moesten nodig gevoederd worden! Wacht, daar hing Elske's jurk. Zouden de centen daar in zitten? Ze moest eens kijken. . . .

Ze vond het beursje dadelijk. . . . O, die gemene meid had haar bestolen! Daar waren de centen nu en daar was het vermiste kwartje ook! 't Kwam uit, precies dertig centen!

Waar was die slechte deerne? O ja, ze was naar de houtmijt om brandstof te halen. Wat treuzelde ze daar toch! Zou ze nog meer gestolen hebben? Wacht, ze zou haar. . . . Maar neen, Harm moest er bij zijn, Harm moest eens zien, welk een goddeloos kind hij in huis had gehaald. Als hij nu maar gauw kwam! Dan moest die deerne bekennen, dat ze gestolen had. Wacht, ze zou de centen weer in 't beursje doen en 't beursje weer in de jurk stoppen om haar zo te betrappen!

Toch wel heel erg van zo'n jong kind! Maar ja. . . . ze was zeker van oneerlijke ouders. En ze kwam uit de stad! Daar woonden zulke goddeloze mensen.

Wie zou 't van dit kind gedacht hebben! 't Speet vrouw Zandman toch wel een beetje. . . . 't Was geen onaardig kind en handig was ze ook wel. . . . misschien een beetje al te handig. Maar waar bleef ze nu?

Ha, daar kwam ze met een armvol hout! En daar was Harm ook!

„Ik moet je eens wat zeggen, Harm! En jij, Els, je stookt 't vuur in 't fornuis flink op en je laat de ketel niet weer overkoken, hoor je?”

Maar Harm had nu geen tijd om naar zijn vrouw te luisteren;

de beesten in de stal maakten een leven, dat horen en zien je verging. 't Was hoog tijd om te voeren en straks kwam Holler, de slager. Die wou 't vette varken kopen.

Dus trokken oom en tante samen naar de deel, waar 't rumoer nu nog erger werd. 't Was een gebrul en geloei en gegier, dat men zijn eigen woorden niet kon verstaan en vrouw Zandman kreeg dan ook geen gelegenheid, haar man van 't gebeurde op de hoogte te stellen. Eindelijk was 't vee gevoederd, de varkens hadden hun slobber en er viel grote stilte.

Toen kreeg de vrouw haar kans.

„Harm, 'k moet je eens wat zeggen: die”

„G'n avend saam!” klonk een zware stem. „Ik zag licht op de deel en kom dus maar achterom.”

't Was de slager.

„Dat komt best uit, Holler! Hier is 't varken. Een beste!”

Vrouw Zandman ging naar de keuken. Als de handel was afgelopen, zouden de mannen ook wel komen, dan moest de koffie klaar zijn.

„Kookt 't water, deerne?” snauwde ze Elske toe.

Elske keek verschrikt op. Was tante boos?

Ja, tante keek zo kwaad en praatte zo nijdig! En ze had 't water toch niet laten overkoken. 't Vuur brandde heel mooi, niet te hard, niet te zacht. Misschien hadden de koeien of de varkens tante wel kwaad gedaan.

Nu zette ze koffie. Maar ze deed alles zo driftig, met nijdige rukken en stompen en ze zei telkens wat, niet hardop, maar wel heel brommerig.

„Wat sta je me aan te kijken!” schreeuwde ze Elske toe, die maar niet kon begrijpen, wat er aan scheelde. „Ga breien!”

Tante had 't brood klaargezet, 't was etenstijd, maar de mannen waren er nog niet, de handel vlotte zeker niet al te best.

Eindelijk, na een half uur wachten, daar waren ze! En tante zag dadelijk aan ooms gezicht: 't varken was verkocht!

„Berg 't breiwerk weg. Na 't eten ga je dadelijk naar bed!” zei ze tegen Elske.

Het kind gehoorzaamde zwijgend; ze voelde 't nu, tante was heel

boos. Ze was boos op haar en Elske kon maar niet begrijpen waarom.

„Ge kunt wel een stukje mee blijven eten, baas!” nodigde oom. „Nou, laat ik dat dan maar doen,” zei Holler. „Ik moet nog naar Weilust en naar Veldzicht, dan kan ik dat straks meteen doen; anders zou ik eerst weer naar huis moeten; ik ben de hele middag al op pad en dan krijg je zo'n wee gevoel op 't laatst.”

„Ja, je moet met een hongerige maag nooit uitgaan om zaken te doen,” zei oom wijs. „Een hongerig mens is maar 'n half mens.” „Dat heb ik daar net ondervonden,” lachte de baas. „Eigenlijk hadden we eerst moet eten en dan handelen; dan geloof ik niet, dat je je zin had gekregen, Zandman!”

Nu moest oom ook lachen; ja, oom had schik en zelfs op tante's stroef gezicht verscheen heel even een vriendelijker glans.

„Nou, we verkeren in 'tzelfde geval, ik wil ook best een stukje,” lachte oom.

Het moest wel zo zijn, want beide mannen tastten flink toe. Tante scheen niet zoveel trek te hebben en Elske kon haast niets eten. Er zat haar iets in de keel.

„En is dat nu het meisje, dat je thuis gehaald hebt?” ging baas Holler voort. „Het lijkt me een lief kind, maar ik geloof, dat ze nog beter moet eten.”

Oom zei daar niet veel op en tante praatte er dadelijk overheen. De baas merkte het wel, maar hij begreep het niet. Zouden Zandman en zijn vrouw spijt hebben, dat ze dit kind hadden opgenomen?

Na 't eten moest Elske dadelijk naar bed. Neen, ze behoefde tante niet te helpen afwassen. Droevig, nauw hoorbaar, wenste ze oom en tante en de baas goede nacht.

„Slaap lekker, beste meid! Je moet met oom of met tante eens bij ons komen, hoor!” zei Holler.

Elske leek hem een lief kind. Jammer, dat Zandman en vooral diens vrouw zo onvriendelijk tegen haar waren.

„'t Lijkt een aardig deerntje,” prees hij, toen Elske naar bed was. „Daar kun je nog plezier van beleven.”

„'t Is te hopen,” antwoordde vrouw Zandman. „We houden haar

eerst nog maar wat op 'n afstand, we moeten haar eerst goed kennen, hè? Je haalt zo'n kind wel in huis, hè, maar je weet niet, wat er in zit, hè! En hoe maakt Koosje het, baas? Heeft ze nog altijd zo'n pijn?"

De slager had een meisje, haast even oud als Elske en dat kind lag al meer dan een jaar ziek. Geen enkele dokter kon haar helpen en er was weinig hoop op beterschap. Maar ze leed heel geduldig.

Toen Koosje eenmaal genoemd was, bleef de slager nog wel een half uur zitten praten tot Zandman opstond; hij moest gaan melken. Toen ging de bezoeker heen.

Ondertussen was Elske naar bed gedaan en daar, in de donkerte van de bedstee, had ze haar verdriet uitgesnikt. Ze gevoelde zich diep ongelukkig. Oom en tante waren boos op haar en ze had toch niets gedaan.

Was ze maar bij juffrouw Tevens gebleven! Die was altijd goed voor haar geweest. Waarom had men haar toch naar hier gebracht, waar alles zo akelig was?

Alles? Neen, alles was hier toch niet akelig.

Ze kreeg lekker eten en oom en tante waren eerst wel een beetje aardig geweest. En Hanna! En de juffrouw op school! En op deze school leerde ze mooie versjes. Hoe was 't ook weer? . . .

O ja! De Heer, die in de hemel woont, is mij nabij bij dag en nacht en houdt over mij getrouw de wacht. . . .

De juffrouw had gezegd, dat ze elke avond moest bidden, wat er in het versje stond: O Heer, die mij zo trouw behoedt, maak als de engeltjes mij vroom en . . . dat ik in de hemel koom!

Elske viel in slaap. . . . De Here in de hemel zou haar immers behoeden!

Hoofdstuk VI

Toen baas Holler vertrokken was, vroeg Zandman terstond:
„Vrouw, wat scheelt er toch aan, dat je zo kort-an bent?
Is er soms wat met Elske?”

Toen barstte vrouw Zandman heftig los: „Ja, zeker is er wat met
Elske! Ze moet weg, zo gauw mogelijk! Ik wil haar niet houden!”
Zandman keek haar verbijsterd aan.

„Maar wat heeft 't schaap dan gedaan?”

„Wat ze gedaan heeft? Vraag je dat nog? Ze heeft ons bestolen,
die slechte deern.”

„Heeft Elske ons bestolen?”

„Ja, dat heeft ze. Zie, dat heb je nu van dat volk te wachten!”

Nu kreeg Zandman te horen, dat zijn vrouw een koopman aan
de deur had gehad en toen ze hem een paar veters wilde beta-
len, had ze direct ontdekt, dat er dertig centen uit de knip waren
verdwenen. En dat had Elske gedaan.

Met de grootste verbazing hoorde de boer haar aan; hij wou wat
zeggen, maar zijn vrouw ratelde maar door, ze was geheel
overstuur.

Eindelijk riep hij met harde stem: „Maar die centen heeft Elske
niet gestolen. . . . Ik heb ze zelf uit je knip genomen, ik ben
immers naar de winkel geweest, ik moest tabak hebben. Ik heb
't je nog gezegd ook. Heb je dat niet gehoord?”

„Neen, dat heb ik niet gehoord.”

„Nu, zo is het. Ik nam een kwartje en vijf centen uit je knip.
Hoe kon je nu toch denken, dat Elske gestolen had?”

„Ze had een beursje in haar jurk en daar zaten ook juist een kwartje en vijf centen in Precies wat ik miste.”

„Precies wat ik uit je knip nam.”

„Maar zij had dan toch maar geld in de zak!” hield vrouw Zandman vol; dat ze heel verkeerd had gedaan, wilde ze nog niet zo dadelijk erkennen.

„Ja, dat zal wel, maar daar steekt toch geen kwaad in? ’t Kind had een beursje, dan is ’t toch wel te begrijpen, dat er ook geld in zat!”

Ja, een beursje dient nu eenmaal om er geld in te bewaren en geen spelden of naalden, dat begreep ze ook.

„Dan heb ik heel slecht en lelijk tegen ’t arme kind gedaan,” zei vrouw Zandman na een poos. Ze had nu grote spijt van haar slechte gedachten.

Die nacht sliep ze weinig, telkens meende ze Elske’s treurige gezichtje te zien.

Toen Elske de andere morgen wakker werd, dacht ze opeens weer aan haar gebedje van de vorige avond. Ja, de Here had haar trouw behoed.

Misschien waren oom en tante nu ook niet meer boos op haar. O, dat hoopte ze zo vurig! En . . . het was zo. Tante was heel vriendelijk tegen haar. Ze kreeg zelfs suiker op haar brood. En oom was niet minder vriendelijk!

Stellig, de Here in de hemel had haar gebedje gehoord en ook verhoord!

Was Elske blij . . . tante niet. Die vond het zo naar, dat ze het lieve kind de vorige avond zo had afgesnauwd. Met treurig gezicht zat ze in haar stoel en zuchtte telkens.

Kijk, nu was tante bedroefd, dacht Elske. Ze stond op, liep naar tante en sloeg de armpjes om haar hals; zo had ze ook bij moeder gedaan, als die met hoofdpijn thuiskwam.

„Heeft tante zo’n erge hoofdpijn?” vroeg ze met haar zachte stemmetje.

Nu werd het tante toch te machtig. Ze trok het kind dicht tegen zich aan, gaf het een kus, nog een.

„M'n lieve deerntje! Je bent een schat, hoor! Ja, tante heeft een beetje hoofdpijn, maar dat gaat wel gauw over.”

Het werd Elske wonderlijk vreemd om 't hart . . . Ze moest haast schreien en toch was ze niet bedroefd.

O, neen, niet bedroefd, ze was gelukkig. Geen wonder, ze had een moeder gevonden!

Hoofdstuk VII

Het varken moest geleverd worden. Oom zou het zelf bij baas Holler brengen. Met de kar natuurlijk.

Het was een heel werk het logge dier er op te krijgen. Tante ging oom helpen en Elske mocht toekijken.

Eerst reed oom de kar voor de deur van de deel. Toen werd er een brede plank met zijkanten achterop tegen de kar geplaatst. En nu begon het grote werk.

Baas Knorrepot mocht uit zijn hok. Maar hij wilde niet! Hij schreeuwde en gierde, dat Elske er bang voor werd. Oom trok hem aan een touw, sloeg hem op het dikke lijf. . . . Eindelijk, daar stapte hij het hok uit, de deel op.

Nu kwam het lastige werk, 't varken moest tegen de schuinstaande planken oplopen. En dat wilde het beslist niet.

Daar kwam een man aan.

„Wacht, 'k zal je even helpen!” zei hij en pakte dadelijk mee aan.

„Graag, Dirk!” zei oom.

Met hun allen kregen ze 't beest eindelijk op de kar, waar 't varken heel genoeglijk knorde, want het vond er een paar dikke bossen stro. Oom zette een hek van brede latten achter op de kar en bond het stevig vast.

Dirk ging weer.

„Bedankt!” riep oom hem na en toen tegen tante: „Ik ga meteen naar de scheerbaas en ook naar de winkel. Elske kan wel meegaan, dan kan zij zolang bij Koosje blijven. Nu de baas gevraagd heeft, of ze eens kwam, moet dat maar niet uitgesteld worden.”

„Ja, dat is goed,” zei tante, „dat zal Koosje ook prettig vinden. Heb je er zin in, Elske?”

Natuurlijk had Elske zin. Uit rijden te gaan, vond ze heerlijk en ze had gister wel gezien, dat baas Holler een aardige man was. Ze kende Koosje niet, die ging niet op school, maar ze wilde graag met haar spelen.

„Dan moet je Elske maar een dikke doek omdoen, want 't is koud,” zei oom en ging het paard voor de kar zetten, terwijl tante haar kleeedde.

O, wat stopte tante haar warmpjes in! Maar dat mocht ook wel, want 't had 's nachts flink gevoren, er lag al een laagje ijs op 't water.

Eindelijk . . . daar zat ze naast oom op de wagen en Bruintje stapte kalmpjes voort; van hard rijden kwam nu niets, dat kon niet om 't varken.

Ze reden de schoolweg, voorbij 't huisje van Burgman, voorbij de school. Kijk . . . de meester deed juist de deur van zijn huis open. Hij zag stellig wel, dat zij bij oom op de kar zat, want hij knikte. Ze reden het dorp door en 't laatste huis van 't dorp, even voorbij de kerk, dat was de slagerij van baas Holler.

De baas kwam al met zijn knecht naar buiten.

„'t Is mooi, dat je wat vroeg bent, Zandman! Ha, is Elske meegekomen? Dat zal Koosje prettig vinden. Kom maar hier, kind, dan zal ik je in de kamer brengen.”

Terwijl de knecht oom hielp bij 't afladen van het varken, bracht de baas haar in de kamer, waar een wit ledikantje voor 't raam stond.

In dat ledikantje lag Koosje en Koosje was ziek.

Toch . . . Elske vond, dat ze er zo lief uitzag!

Ze had prachtig blond haar en er zat een rood zijden lint in 't haar. Maar wat zag ze bleek!

„Ik zag je al op de kar zitten!” zei ze. „Zag je mij ook? Ik heb nog tegen je gewuifd, zo!”

Met haar smalle, witte handje wees ze Elske, hoe ze tegen haar gewuifd had.

Daar kwam juffrouw Holler binnen.

„Dat is dus Elske!” zei ze. „Aardig van je, dat je Koosje eens komt opzoeken. Wil je een kopje chocola?”

„Alstublieft, juffrouw!”

De juffrouw bracht toen voor beide meisjes een kopje heerlijke chocola en Elske kreeg er twee koekjes bij. Wat smaakte het lekker! Maar de juffrouw moest Koosje laten drinken, het meisje was te zwak om zelf het kopje vast te houden.

„Niet te druk praten, hoor kindje!” zei ze, toen ze de kamer uitging. „En jij, Elske, je blijft nog wel een poosje, hè?”

„Jawel, juffrouw!”

Maar Elske wist niet, wat ze met Koosje moest praten en de kleine zieke lag heel stil, ze was moe.

Elske keek eens om zich heen. Naast het ledikant stond een stoel, daar lagen drie poppen op. Zulke mooie had Elske nog nooit gezien. . . . Of ja, toen ze nog in de stad was, voor een winkelraam.

„Drie mooie poppen,” zei ze.

„Hoeveel poppen heb jij?” fluisterde Koosje.

„Ik heb geen poppen,” zei Elske.

Heel, heel vroeger had ze er een gehad, maar die was stuk gegaan, helemaal leeggelopen en toen had juffrouw Tevens hem maar weggedaan.

„Vind je 't hier prettig?” vroeg Koosje.

Dat wist Elske niet zo goed. Bij juffrouw Tevens had ze 't wel prettig gevonden en vandaag bij oom en tante ook wel, maar. . . . neen. . . . niet zo heel erg. Toch zei ze: „Ja.”

„En op school?” vroeg Koosje verder.

„Ja, op school is 't prettig.”

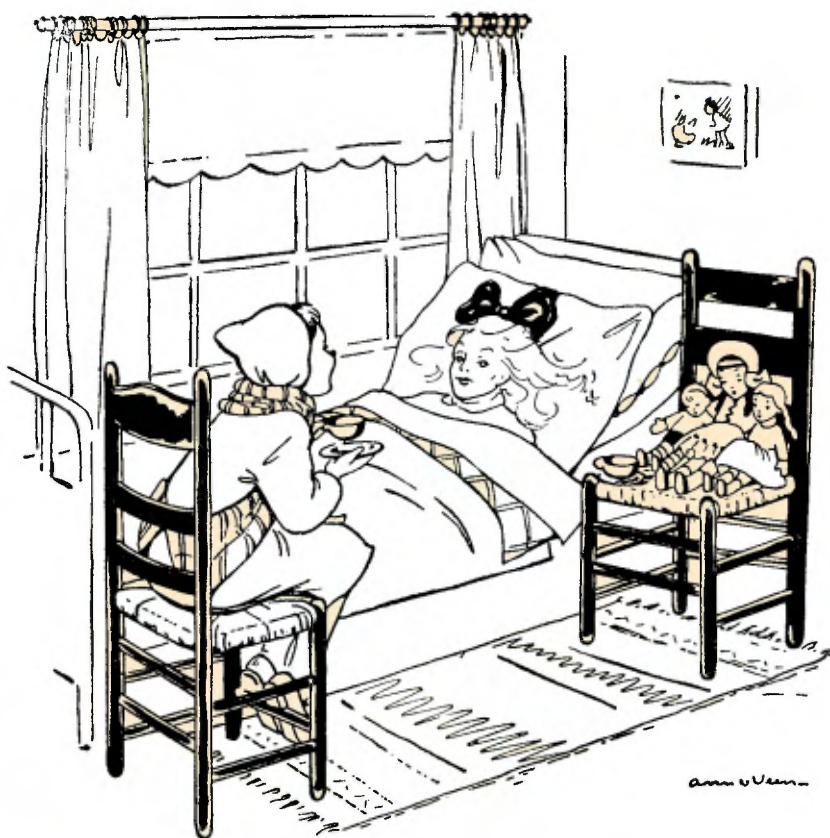
„De juffrouw vertelt zo mooi van de Here Jezus, hè?”

Elske had de juffrouw alleen nog maar van Jozef en zijn broers horen vertellen, maar misschien vertelde ze ook wel eens van de Here Jezus. Ze zei dus maar weer: „Ja.”

„Ik ga gauw naar Jezus!” fluisterde Koosje en een gelukkige glimlach gleed over het bleke gezichtje.

Ha, nu kon Elske haar vragen, waar Jezus was.

„Waar is Hij?” en nu fluisterde zij ook.

„Daar!” zei Koosje en wees omhoog. „In de hemel!”

„O!”

„Ik zal gauw bij Jezus zijn, bij de engelen!” zei het zieke kind weer.

Het was even stil in 't kamertje. . . .

„Als ik aan Jezus denk, voel ik de pijn niet zo erg,” zei Koosje en Elske zag, dat zij weer pijn kreeg.

Daar kwam juffrouw Holler.

„Elske, je oom vraagt, of je komt.”

„Ja, juffrouw!”

Aarzelend stond Elske op. Ze had nog veel over de Here Jezus willen vragen, maar ze wist toch ook niet goed, wat ze vragen zou.

Juffrouw Holler boog zich over het zieke kind en kustte haar.

„Moet Elske nog maar eens terugkomen?” vroeg ze.

„Ja,” fluisterde het kind en toen opeens met dringend stemmetje: „Mag ik Elske een pop geven? Ze heeft er niet een. . . . en ik kan niet meer met de poppen spelen.”

De tranen sprongen juffrouw Holler in de ogen. . . . Neen, haar kleine lieveling zou nooit weer met haar poppen spelen! Maar voor haar zou dat niet erg zijn. . . . ze ging immers naar de hemel!

„Ja, kindje, dat mag!”

Had Elske het goed gehoord? Kreeg zij werkelijk een van die prachtige poppen?

„Moet Elske deze dan maar hebben?” vroeg de juffrouw en hield een der poppen omhoog.

Het was een mooie pop en Elske was al heel blij, maar Koosje fluisterde: „Minet, Minet!” Dat was de grootste en de allermooiste van de drie.

„Minet?” vroeg Koosje's moeder. „Wil je die wel missen, m'n kind?”

„Ja, moeder!”

Toen zei de juffrouw: „Elske, ons kind wil je deze mooie pop geven. Zul je er zuinig op zijn en er goed op passen en. . . . zul je dan ook nog eens aan Koosje denken?”

„Ja, juffrouw! Dank u wel, juffrouw!”

„Je moet Koosje maar bedanken,” zei de juffrouw en ze begon te schreien. „Geef haar maar een hand!”

Elske ging naar 't ledikantje, gaf haar vriendinnetje een hand en zei zacht: „Dank je wel, Koosje! en ik zal heel goed op Minet passen.”

Toen bracht de juffrouw haar gauw de kamer uit. In de keuken pakte ze de mooie pop in een grote doos en zei nog eens: „Zorg er goed voor, kindje en denk nog eens aan Koosje!”

Oom stond al te wachten, Bruintje krabde ongeduldig met de poot op de grond; dadelijk reden ze nu weg.

„Wat heb je daar toch, Elske?” vroeg oom.

„Een pop! Van Koosje gekregen. O, zo'n mooie!”

„Wel, dat is aardig. Daar zul je wel blij mee zijn.”

„Ja, oom!”

Maar verder kon ze niet veel zeggen, want oom liet Bruintje nu veel harder lopen dan op de heenreis. De kar schokte weer hevig, zodat Elske zich goed moest vasthouden en wel een beetje benauwd keek. Gelukkig bemerkte oom het en dadelijk hield hij het paard wat in. Toen ging het veel beter; zo vond Elske rijden wel fijn.

En wat keek tante op, toen ze de mooie pop zag!

Hoofdstuk VIII

De dagen kwamen en gingen en ze geleken alle op elkaar. Elske ging naar school, Elske hielp tante bij het werk, ze breide ijverig aan een kous en begon flink te eten.

Ze vond het niets erg, als een kille herfstregen haar in 't gezicht sloeg of als bij vorstig weer haar handen tintelden van de kou. In huis en in school was het altijd lekker warm en alle mensen waren zo goed voor haar.

Al korter werden de dagen en ook al kouder en kouder.

En juist toen kwam het Kerstfeest.

Wat had Elske daarnaar verlangd!

Trouw had ze elke Zondag de Zondagsschool bezocht, trouw had ze haar versjes en haar teksten geleerd.

O, wat was het fijn op de Zondagsschool! Nog heerlijker dan op de dagschool. Want er zou wat gebeuren, iets heel heerlijks, 't zou feest zijn. En zij, Elske, had nog nooit zo'n feest meegemaakt!

Ja, dit feest zou ook voor haar zijn.

Maar wat nu het heerlijke van dit feest was, begreep ze nog niet.

Er zou iets gebeuren, iets zo heerlijks, dat je 't niet kon zeggen.

Ze voelde 't komen. Werden de donkere dagen van de winter er door verlicht? Alle kinderen voelden het komen en de meester en de juffrouw ook. De jongens hadden nu geen plagerijen en ruzietjes, de meisjes waren niet meer snibbig of onaardig, iedereen keek gelukkig en blij.

Elske durfde 't niemand zeggen, maar 't was, of ze de hemel voelde komen. Vooral, wanneer ze in school de wonderschone psalm mee zong:

Hij heeft gedacht aan zijn genade,
Zijn trouw aan Isrel nooit gekrenkt.
Dit slaan al 's aardrijks einden gade,
Nu onze God zijn heil ons schenkt.

Of die — haast nog mooiere psalm:

Ja! elk der vorsten zal zich buigen
En vallen voor Hem neer;
Al 't heidendom zijn lof getuigen,
Dienstvaardig tot zijn eer.

En nu was de grote dag eindelijk daar Twee dagen waren het zelfs.

Op de eerste dag mocht ze met oom en tante mee naar de kerk. Daar was ze al vaker geweest, maar eigenlijk begreep ze niet goed, wat daar gebeurde.

Voor haar begon het feest op de tweede dag.

En op die tweede dag begon het 's morgens te sneeuwen en 't sneeuwde de hele dag.

Wat was dat mooi! Veel mooier dan sneeuw in de stad. Daar werd ze altijd dadelijk weggeruimd; dan werden de straten glibberig en vuil. Jammer toch van al die prachtige, zachte sneeuw! Hier bleef de sneeuw liggen. En wat lag er een hoop!

Ja, ja, mooi was het wel, maar . . . zou Elske er wel door kunnen komen? Er lag een heel dik pak. Stel je voor, dat ze thuis zou moeten blijven! Want oom kon haar niet wegbrengen, die had z'n voet wat bezeerd. Hoe moest dat nu?

Elske zei: „Ik durf best door de sneeuw, tante!”

Zeker, ze durfde wel, maar zou ze het ook kunnen? En dan . . . het was al donker!

't Werd tijd om te gaan.

„Daar komt Brinkvoort met de slee!” zei tante opeens.

Zo was het werkelijk. Hanna's vader had het paard voor de grote slee gespannen en zou de meisjes naar school brengen.

Wat was dat heerlijk! Elske mocht ook in de slee.

Tante stopte haar warm in en er lag een dikke deken in de slee. Zo zouden de meisjes het niet koud krijgen.

„Dag, Elske! Veel plezier, hoor!” riepen oom en tante.

„Daaag!” riep Elske.

Ze kon niet eens tegen oom en tante wuiven, zo stijf zat ze ingepakt.

Het sneeuwde nu niet meer, maar op alle boomtakken lag een donzige, witte laag en de opkomende maan verlichtte heel deze witte wereld. Wondermooi was het, maar het paard moest hard trekken om het vrachtje naar de school te brengen.

Daar waren ze er al!

„Stap maar uit, kindertjes, ik breng het paard op stal. Ga maar gauw naar binnen,” zei boer Brinkvoort.

De meisjes stapten de school binnen.

Het grote lokaal was vol mensen. Zo vol, dat er voor haar misschien geen plaats meer was.

Maar daar kwam de meester en nam de meisjes mee naar voren.

Daar zaten de kinderen van de Zondagsschool, daar kregen zij ook een plaatsje, naast elkaar.

Kijk, de juffrouw speelde op het orgel, alle mensen luisterden naar de mooie muziek.

„Ere zij God in den hoge, vrede op aarde, in de mensen een welbehagen”, speelde ze.

Met prachtige krulletters stond er op het bord geschreven: Ziet, ik verkondig u grote blijdschap!

Nu, alle mensen keken blij, vooral de kinderen en Elske ook.

Och! zij was nog nooit op een feest geweest, ze had het altijd van heel ver mogen zien en nu was zij er zelf, nu was het ook feest voor haar.

De dominee begon te vertellen en iedereen luisterde.

Niemand luisterde beter dan Elske.

’t Was net, of de dominee tot haar alleen sprak en ze kon alles, wat hij vertelde, goed begrijpen, veel beter dan ’s Zondags in de kerk.

Hij vertelde van de Here Jezus, die geboren werd in de stal. Om haar gelukkig te maken. Omdat Hij veel van haar hield. Hij ver-

telde van herders, die ook zo blij waren, want de Here had ook die herders lief, al waren het arme en misschien wel slechte mensen.

Deze grote blijdschap moest aan alle mensen verteld worden en daarom vertelde dominee ook deze avond.

Nu kreeg Elske een antwoord op haar vragen, wie Jezus was en dat maakte haar zo blij. Zeker, zij wilde Jezus ook liefhebben, dat zou ze stellig doen.

Blijde mensen zingen graag en als ze heel, heel blij zijn, schreien

ze vaak. Elske moest ook haast schreien. Van blijdschap.
Ze zong ook mee, ze zong van grote blijdschap en groot geluk.
„Hij heeft gedacht aan Zijn genade!”
„Ere zij God in den hoge en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen!”
Wat een prachtig feest was het!
Al de kinderen kregen een kopje chocolademelk en koek en toen de meester nog een verhaal had verteld, was het feest afgelopen.
Voor ze naar huis gingen, kregen alle kinderen nog een mooi boek en een stuk speelgoed. Elske ook. Een boek met mooie plaatjes en een springtouw.
Over- en overgelukkig kwam ze thuis.
„Elske, kindje!” zei tante toen, „oom en ik hebben afgesproken, dat je voortaan helemaal ons kind zult zijn. Zeg nu maar vader en moeder tegen ons. Dat wil je toch wel doen, hè lieveling?”
Elske was niet meer alleen op de wereld. . . . Ze had een vader en een moeder en. . . . ze wist nu ook, wie de Here Jezus is en wie Hij voor haar wil zijn. . . .
Nog meer dan een vader en een moeder. . . . een Zaligmaker!